

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

De boekjes van A. HANS worden in alle scholen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van eigen land en volk vertellen. Dat veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt werden bewijst ook A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels:

401. Het spook op de spoorbaan. — 402. Avonturen met een Hoed. — 403. Een vochtig Leven. — 404. De Geheimzinnige Kruisvaarders. — 405. De avonturen van Hovenier. — 406. Een bange Vlucht. — 407. De nieuwe Kasteelheer. — 408. De jonge Landlooper. — 409. De twee Kameraden. — 410. De Spion. — 411. De Dochter van den Visscher. — 412. De Dochter van den Bezembinder. — 413. Een Huichelaar. — 414. De erkentelijke Indianenhoofdman. — 415. Onverwachte Avonturen. — 416. Een vreemde Nacht. — 417. De hoeve bij de duinen. — 418. Leo op de Kostschool. — 419. De moedige Padvinder. — 420. De Dragoner van het Uilenhof. — 421. De strijd tegen de slavernij. — 422. De jonge Alpengids. — 423. Het onverwachte Erfdeel. — 424. De verijdelde Diefstal. — 425. Op het eenzame Eiland. — 426. In den Sneeuwstorm. — 427. Sinterklaas in den Woonwagen. — 428. Het vuur in den nacht. Een moedige Knaap. — 429. Het eerste feest der Schipbreukelingen. — 430. Voor het Recht. — 431. Het spook van Sylt. — 432. De dappere Kasteelknaap. — 433. In Duizend Vreezen. — 434. De Toovenares van Diksmuide. — 435. Acht maanden op een onbewoond eiland. — 436. Ontmaskerd. — 437. Een gestoorde Nacht. — 438. De stem aan de deur. — 439. Het geheimzinnig bedrijf. — 440. De smokkelaars van Blankenberghe. — 441. Een drama aan de grens. — 442. Een Godsoordeel. — 443. De verrader. — 444. Zigeuners op 't dorp. — 445. Een Rakker. — 446. De dochter van den Indianenhoofdman. — 447. De Smokkelbende. — 448. Het verlaten schip. — 449. De Werklooze. — 450. De avonturen in de Hooglanden. — 451. De gestoorde Zesdagenkoers. — 452. Uit een gezin. — 453. Een Smokkelavontuur. — 455. De Weezen van de Beukenharst. — 456. Kars, de Herdershond. — 457. Een angstige Tocht. — 458. De verkleede Krijgsmans. — 459. De Heldin van Maestricht. — 460. Een spion verrast. — 461. De Wraak van den Eskimo. — 462. De Schoolmeester van Sylt. — 463. Gevangen in het Ijs. — 464. Het Spook van de Steengroeve. — 465. De Groote Ronde. — 466. Erik, de Cow-Boy. — 467. De Roover uit Eikenloo. — 468. Het Geheim van den Torenkelder. — 469. Lina, de Smokkelaarster. — 470. Twee maal gered. — 471. De zoon van Keizer Karel. — 472. De Zwarte Vrouw uit den Polder. — 473. Djees, de Schooier. — 474. De Cow-Boy en zijn Zuster. — 475. De Wilde Ridder en het Kind. — 476. Avonturen in de Grot. — 477. De Luchtvlieger.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraagt ze in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

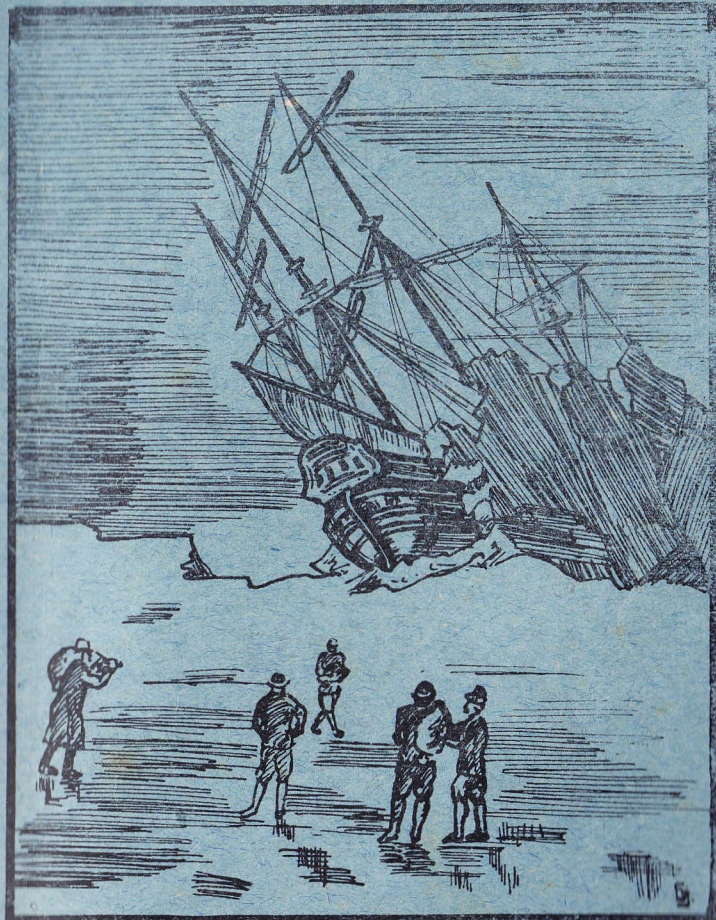
Prijs: 60 centiem.

UITGAVE A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH

Drukkerij R. Bracke-Van Geert, Wetteren.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK
H. DE VUCHT
Nr 481. Avenue de Merode, 233 A. HANS.

Kerstmis in Sneeuw en Ijs

Uitgave A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH.

Kerstmis in Sneeuw en Ijs

I.

Op een Herfstdag van het jaar 1730, kwam een voor dien tijd groot schip de haven van Nieuwpoort. binnen. Een dichte menigte, waarbij vrouwen en kinderen, stond op het hoofd, en wuifde naar het scheepsvolk. Bij velen straalde de vreugde op 't gelaat. Geen wonder, dat vaartuig was zeven maanden weggeweest, heelmaal naar de Noordelijke IJszee en aan boord bevonden zich wel vijftig jongens en mannen van de stad. Het zou dadelijk een blij weerzien zijn !

— Allen wel? schreeuwde een heer, die geheel vooraan stond en tot de eigenaren van het schip behoorde.

— Ja, alles is wel! antwoordde de kapitein door zijn sloopstomp. Ieder gezond en behouden terug !

Gejuich steeg op. Dat was heerlijk nieuws. In die zeven maanden hadden vrouwen, moeders en kinderen niets van de bemanning gehoord. Toen bestond er geen telefoon, telegraaf of radio.

— Vijf visschen ! riep de kapitein.

— Prachtige vangst! antwoordde de mijnheer.

Vijf visschen... ja maar het waren walvisschen! Die had men ginder in de verre ijszee gevangen en in stukken gesneden; het spek vulde eenige honderden vaten. Daaruit zou men traan persen. En dan had men ook de kostbare baleinen. Ja, het was een goede vangst geweest.

De bemanning herkende onder het volk familieleden. Namen klonken over en weer.

Het schip legde eindelijk aan.

Ook een jongen van zeventien jaar kwam van boord, Lieven Goudezoone. Zijn zuster Anna vloog hem om den hals. Maar ze schreide.

— O, Lieven, Lieven! kreunde ze.

Anna was niet verheugd als de anderen.

— Waar is moeder? vroeg de matroos.

— O, Lieven, Lieven toch!

— Is moeder ziek of dood?

— Moeder is verleden maand gestorven... Ze heeft nog zoo veel over u gesproken...

— Kom, we gaan naar huis!

Lieven hield zich goed. Om hem heen werd er druk gebabbeld, geroepen, gelachen. Jongens omhelsden hun moeder, drukten vader de hand. Kinderen sprongen lachend tegen zeelieden op.

Lieven en Anna verwijderden zich. Ze stapten haastig naar een huisje in de Langestraat. Daar barstte Lieven in tranen uit. Zoo terugkeeren, het was allerdroevigst...! Hij trof zijn moeder niet

meer aan. Vader was al eenige jaren dood. O, nu leek het huis zoo leeg, zoo verlaten.

Moeder was lang ziekelijk geweest en ginds in de Noordelijke ijszee had Lieven gedurig aan haar gedacht. Hij was met het walvischschip meegegaan voor de goede verdienste. En nu zou zijn lieve moeder niet meer van zijn welgevulden buidel kunnen genieten. Hij had gehoopt haar kloek voedsel en de beste medicijnen te bezorgen, zoodat ze weer sterk en gezond werd.

Anna vertelde van moeders laatste dagen.

— Ze is met uw naam op de lippen gestorven, zei ze.

Buiten was er gejoel en vroolijke drukte. Hier binnen zaten zuster en broeder stil bij elkaar. En het berouwde Lieven dat hij in het voorjaar vertrokken was. Hij had het toch gedaan om moeder te helpen.

Nieuwpoort vierde feest. Overal klonk gezang. Hier en daar bakte men wafels of pannekoeken. Familieleden, vrienden, geburen liepen naar elkaar. Er werd gesprongen en gedanst. Weer thuis na acht maanden afwezigheid, na zoo veel gevaren, na harden arbeid! Hoezee! Nu laaide de vreugde op.

Maar Lieven en Anna gingen bij het vallen van den avond naar de groote Onze Lieve Vrouwekerk. Dicht tegen den muur, onder een houten

kruisje, lag vrouw Goudezoone. En broer en zuster knielden er neer...

De vreugde te Nieuwpoort bekoelde spoedig, want men vernam slecht nieuws. De walvischvaarders werd uitgestuurd door een maatschappij. Deze bestond pas drie jaar. Men had ze opgericht om leven en vertier in het oude stadje te brengen. Maar ons land was toen niet vrij. Eerst speelden de Spanjaarden, dan de Oostenrijkers er den baas. Er was gedurig oorlog, en zeeroovers zwalkten rond. De maatschappij durfde geen schepen meer uit te sturen. Men kon ook niet concurreeren tegen de machtige naburen. 't Zou weer armoede zijn te Nieuwpoort.

De Nieuwpoorters waren koene zeelieden, maar door de kwade jaren, toen het bedrijf stil lag, hadden ze veel van de groote vischvangst verleerd. Daarom had men voor de walvischvaarders twee mannen laten komen uit Noord-Friesland, van het eiland Sylt, tegen de Deensche kust aan. Die wezen, hoe men walvissen met een harpoen vangen en ze dan in stukken snijden moest.

Het was uit met de walvischvangst en die twee Syltenaren konden nu naar hun land terug keeren. Het waren twee broers, Heik en Jenk Petersen. En al kwamen ze uit het hooge Noorden, ze

spraken toch bijna als de Nieuwpoortenaars zelf.

Ze logeerden in « Het Wapen van Oostende », een herberg op de kade. Zekeren morgen kwam Lieven Goudezoone bij hen. Aan boord had hij het goed met deze Friezen kunnen vinden. Ze wisten al, dat zijn moeder gestorven was.

— Gij gaat terug naar Sylt ? vroeg Lieven.

— O, ja, zei Heik. Hier is het de dood in den pot !

— En de volgende Lente vaart ge weer op walvischvangst ?

— Natuurlijk. Zeeman, vrijman ! We nemen dan dienst op een schip van Hamburg, net als vroeger.

— Mogen mijn zuster en ik mee naar Sylt ? Hier is voor mij niets te verdienen. Als het een jaar een beetje goed gaat, komt er weer ruzie tusschen Franschen, Spanjaarden, Engelschen of Hollanders en ze vechten het in ons land uit. Onze schuiten moeten dan binnen blijven. En wij kunnen op de kom bijten. Ik heb geen zin om voor een paar stuivers op het land te werken.

— Een zeeman in den grond wroeten, neen, dat kan niet, zei Jenk. Dus ge zoudt mee willen naar Sylt ? En dan ook dienst nemen op een Hamburger?..

— Ja...

— Wat denkt gij ervan Heik ? vroeg Jenk.

— O, voor mij is het goed. Lieven is een flinke kerel. En zijn zuster kan bij den een of ander werk vinden in het huishouden.

— Dan is het in orde, sprak Jenk. We vertrekken vandaag over een week. We moeten eerst naar Middelburg en Zeeland; daar zullen we wel met een schip naar Hamburg kunnen varen en van daar met een visscher naar Sylt.

Anna ware liever te Nieuwpoort gebleven; maar ze begreep ook, dat haar broer geen werk zou vinden in de doodsche stad. Te Oostende was het al niet veel beter.

En oom keurde het plan goed. De meubels en het huisje werden verkocht. Zoo hadden Anna en Lieven nog al wat geld bij het verdiende loon. Ze namen afscheid van familie en geburen. En op een schoonen Oktobermorgen reden ze met de gebroeders Petersen op een karretje naar Oostende. Lang nog keken ze naar den halletoren van Nieuwpoort.

Te Oostende huurden Heik en Jenk, die heel veel geld verdiend hadden, een ander wagentje. Over allerlei dorpen geraakten ze te Sluis. Den volgenden dag reden ze naar Breskens, van waar een visscher ze over de Schelde naar Vlissingen bracht.

Vlissingen en Middelburg dreven toen veel handel en zonden schepen uit naar verre landen. Na enkele dagen konden Heik en Jenk plaats be-

spreken op een Hamburger brik. Anna, die nooit buiten Nieuwpoort was geweest, zette gedurig groote oogen op. En te Hamburg zag ze nog veel meer, dat haar zonderling en vreemd toescheen.

Heik en Jenk kenden hier goed den weg. Ze ontmoetten er zelfs vrienden. Ze troffen er een visscher van Sylt aan, die het viertal gaarne meenam.

Lieven en Anna keken nieuwsgierig naar het eiland, toen dit uit de zee opdoemde.

— Ge gaat met ons mee, zei Heik tot hen. Wij wonen nog bij onze ouders. En er is daar plaats genoeg.

Op Sylt was men zeer gastvrij. Met eenige bevreemding zagen broer en zuster een wel groote, maar lage woning met strooien dak. Een meisje van een jaar of twintig kwam naar buiten gelopen.

— Heik, Jenk! riep ze blijde.

Ook de ouders traden aan de deur. En het was een hartelijke begroeting. Heik vertelde, waarom Lieven en Anna meegekomen waren.

— Welkom! zei vader Petersen en hij gaf broer en zuster de hand.

Een week later werd Anna dienstbode bij den strandvoogd, eigenlijk politieoverste. Ze moest de ziekelijke vrouw helpen.

Lieven voer voorloopig als knecht bij den veerschipper tusschen Sylt en den vasten wal. Hij

verdiende er wel niet veel, maar zoo zou hij gemakkelijk door den Winter komen. En in het voorjaar wilde hij immers weer ter walvischvangst!

II.

De Winter was voorbij en Lieven bevond zich met Heik en Jenk Petersen te Hamburg. De twee Syltenaren vonden dadelijk een plaats als harpoenier op een walvischvaarder de « Volharding » een flink schip. Ze stelden den kommandeur, zooals men den kapitein noemde, Lieven Goudezoone voor, die ook gaarne mee wilde. Ze vertelden dat Lieven reeds een reis had gemaakt op een Nieuwpoorter vaartuig. De kommandeur nam Lieven in dienst als kajuitsjongen en helper van den kok.

Een paar uur later kwam Harmsen, de eerste stuurman, een grimmige Lubecker, aan boord. Hij wilde de plaats van kajuitsjongen voor een neefje.

— Had me dat eerder gevraagd! zei de kapitein. Ik heb al een knaap en hij sprak over Lieven.

— Een Vlaming! zei Harmsen. Dat hij in zijn land blijft!

— Daar is de visscherij dood door den oorlog.

— Wat gaat ons dat aan. We moeten geen vreemden binnen halen.

— Zoo hebben we niet gesproken, toen de Vlamingen bij ons dijken bouwden en land inpolderden. (1) Hoor eens Harmsen, een woord is een woord. Ik heb Lieven Goudezoone in dienst genomen en ik kan uw neefje niet gebruiken. Kijk voor hem uit op een ander schip!

Harmsen vond een plaats voor den knaap, maar van nu af aan kon hij Lieven niet verdragen.

Lieven stond den dag voor het vertrek aan dek en keek naar de drukte op de kade. Men bracht nog allerlei voorraad. Wat men op zoo'n vaartuig toch meenemen moest! Er waren al vijf honderd groote vaten aan boord en als 't goed ging, moest men die terug brengen vol walvischspek. Er lagen beneden rollen koorden, met een vijftig harpoenen. Dat zijn lange staven met een ijzeren haak, dan bijlen, zagen, en houweelen om ijsschotsen te breken; dertig, veertig paar roerriemen, voor de sloepen, die terzijde van het vaartuig hingen; balen zout; een gansche huishouding van keukengerief, stapels brandhout en turf, twee

(1) Vlamingen bedijkten onder meer na een zwaren storm het eiland Nordstrand, waar hun afstammelingen nog wonen.

vaten olie. En nu laadde men zakken harde beschuit, brood, vaten meel, wel vijftig balen erwten, duizend pond stokvisch, zes, zeven honderd pond spek, dertig vaten bier, eenige vaten brandewijn, zakken met gedroogde groenten, vijf honderd pond kaas, doozen met koffie, peper, rozijnen, suiker en zoo meer.

Er waren ook bezems : doeken, borstels; men bracht buskruit en kogels.

De kommandeur — zooals men hier den kapitein noemde — en de stuurman Harmsen keken alles na en vergeleken de lading met een lijst. De matrozen verborgen de vrachten in het ruim. Lieven werkte flink mee.

Op een zonnigen morgen vertrok de «Volharding» ze voer de Elbe af en koos zee. Verder op kon men aan den einder Sylt onderscheiden.

— O, God, bewaar Anna, bad Lieven.

Ze had zoo geweend, toen hij vertrok. Ze voelde zich nog zoo vreemd op het eiland en ze kon heftig terug verlangen naar Nieuwpoort.

Weldra zag men geen land meer. Lieven deed trouw zijn werk. Harmsen, de eerste stuurman, en na den kapitein, de baas van het schip had echter altijd wat aan te merken en bromde en schold tegen den knaap.

— Verdraag het, zei Heik Petersen. En doe goed uw best! Op den duur zal de stuurman zijn mond wel houden.

De «Volharding» voer naar den kant van Spitsbergen, ver in het Noorden. Het was daar bitter koud, ofschoon dikwijls de zon scheen. Men zag echter ijsbergen, hoog als torens, reusachtige gevaarten. En de kommandeur moest dan ook op zijn hoede zijn. 't Zou bij een botsing met zoo 'n ijsberg slecht afloopen voor 't schip.

Weldra bereikte men het drijfijjs, maar de Volharding met ijzeren platen aan de boeg, boorde er door. Op andere dagen had men weer open water. Men zag nu en dan walvischvaarders van Denemarken en Holland.

Op een morgen riep een matroos, die in den mast zat « Waal, Waal ! »

Ieder snelde naar dek. Waal, dat beteekende een walvisch in 't zicht. Allen tuurden in de aangegeven richting. Ginds heel ver, leek het, of er een fontein spoot. Ja, dat was een walvisch, die water door zijn neusgaten blies. De kommandeur gaf bevelen : de zeilen werden geheschen.

Lieven moest daar niet bij helpen en hield de waterstralen in het oog. Plots kreeg hij een draai om de ooren van Harmsen.

— Sta zoo niet te luieren, vlegel! riep de stuurman.

— Maar ik heb nu niets te doen! stamelde de knaap.

— Tegen spreken!

Lieven ontving nog een klap.

— Naar uw sloep! beval de stuurman. Rap, of ik stamp er u heen! Was in uw eigen land gebleven, armoezaaier!

Er waren zes sloepen en ieder van de vijf en veertig mannen wist in welke boot hij plaats moest nemen, wanneer men een visch achtervolgde. Maar nu stond er nog niemand en Harmsen had slechts een voorwendsel gezocht, om weer eens zijn booze luim op den wees bot te vieren.

Lieven gehoorzaamde met wrok in het hart.

— Ha, dacht hij, ge zijt grooter dan ik, maar mocht ik mij verweren, ik zou er u van geven!

Op een schip echter heerschte strenge tucht; en de ondergeschikten moesten stipt en zonder tegenspraak gehoorzamen. Anders werden ze zwaar gestraft.

Intusschen koerste de « Volharding » in de richting van den walvisch.

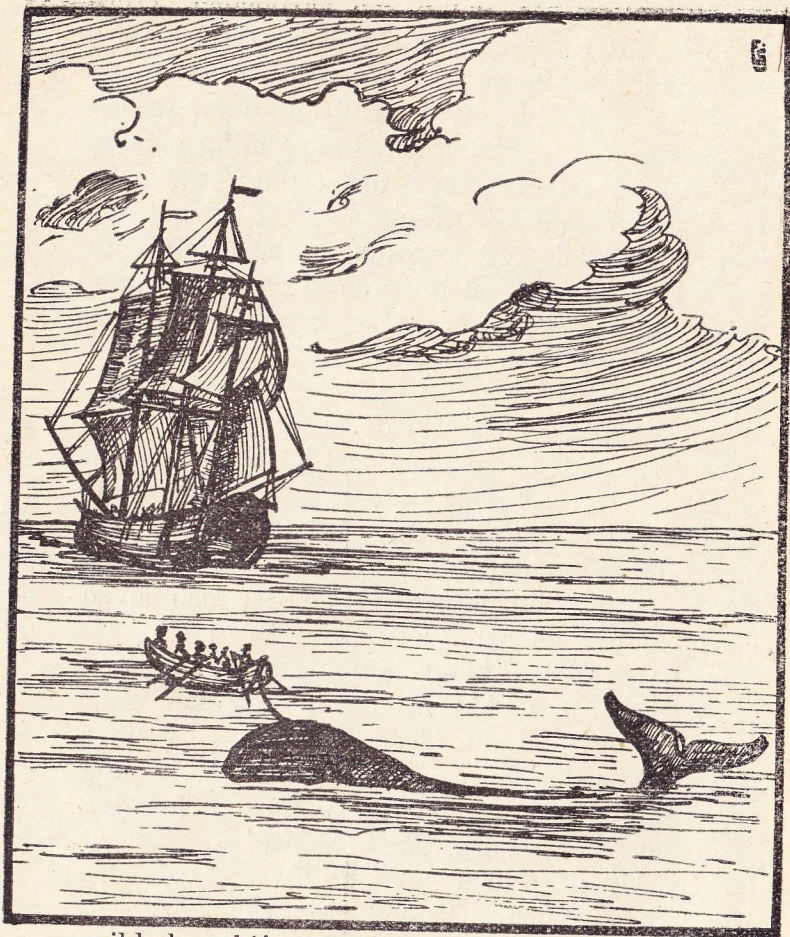
— Fall.. overall! beval de kommandeur, het sein om in de sloepen te stijgen.

Vlug klommen de mannen in de booten die nu naar beneden gelaten werden. Al was hij kajuitsjongen, toch moest ook Lieven bij de vangst hel-

pen. In elke sloep stond een harpoenier. Heik was die van Lieven's boot. Hij hield zijn wapen in de hand, een lange staaf met een ijzeren weerhaak. De walvisch zwom lustig rond en scheen het gevaar niet te bemerken. In spanning roeiden de kloeke kerels naar hem toe. Ieder keek naar Heik. Hij was nu de groote man. Hoog hief hij den harpoen als een werpspeer. En plotslingerde hij hem met kracht in den rug van het logge dier, vlak achter den kop. Het wapen bleef daar steken. De walvisch dook snel onder. Aan de staaf was een lang touw bevestigd; dat rolde vlug af. Een tweede sloep was bij de eerste genaderd en Jenk, die daar harpoenier was, hield een lijn in de hand. De visch dook zeer diep, want het touw liep haast ten einde. Jenk gaf zijn lijn aan zijn broer, die ze dan aan de eerste vast bond. De walvisch kon niet ontsnappen. Hij moest toch boven komen om te ademen.

— Daar is hij! klonk het.

Men zag een eind verder de waterstralen, maar ze waren nu rood van bloed. De mannen roeiden naar den walvisch toe. Ze moesten voorzichtig zijn. Met een slag van zijn staart kon het dier een boot verbrijzelen. De matrozen grepen de lansen. Heik gaf met de zijne het beest een hevigen stoot. Nog eens dook de walvisch; hij streed om zijn leven; maar het kon hem niet meer baten. Kort daarna verscheen hij opnieuw:

wild sloeg hij met zijn staart. De sloepen steven
den weer naar hem toe. Jenk trof hem met zijn

lans op een gevoelige plaats. Het logge dier
draaide eens rond en bleef liggen. Het was ge-
daan met hem.

Lieven en een paar matrozen moesten op zijn
gladden rug springen en dan een lijn bij den
staart binden. Nu sleepte men den buit naar de
«Volharding» Het volk juichte. De walvisch
werd ter zijde van het schip bevestigd.

Even mocht de bemanning poozen. Ieder kreeg
een paar teugen brandewijn. Maar dadelijk volg-
de zwaar werk. De visch moest verpakt worden.
Eenige mannen daalden er op neer en met een
bijl hakten ze den breeden rug open. Ze sneden
grootte stukken spek los. Anderen wierpen die
met lange pieken op het dek, weer anderen stouw-
den ze in het ruim. Maar Lieven kreeg een heel
bijzondere taak. Zwerven meeuwen en andere vo-
gels fladderden krijschend boven den visch en
trachten stukken uit zijn lijf te pikken. Ze zou-
den de mannen bij hun arbeid hinderen. Lieven
moest de hongerige en daardoor gulzige dieren
verjagen met een stok. Nu en dan sloeg hij er een
dood en wierp dan den vogel op dek. De kok zou
vanavond gebraden meeuwenboutjes opdienen.
Dat was een afwisseling bij het eten.

Toen al het spek en de baleinen van den wal-
visch weggehaald waren, liet men de rest aan de
meeuwen en ook aan de haaien over, die met vree-
selijk opengesperden bek op den afval toescho-

ten. Nu werden de groote brokken spek uit het ruim versneden en in de vaten gepakt. Sommige deelen wierp men over boord. Lieven werkte flink mee. Maar opeens werd hij terzijde gerukt.

— Ga het eten voor de officieren opdienen ! snauwde Harmsen. Ge vergeet uw plicht als altijd.

Lieven werd om zijn ijver berispt. Hij begaf zich naar den kok.

— Ik moet van stuurman Harmsen het eten in de kajuit brengen, zei hij.

— 't Is nog niet klaar. Ik heb aan het spek snijden geholpen en kan geen twee dingen tegelijk doen! antwoordde de kok.

Lieven wachtte bij de kombuis. Even later stond Harmsen weer voor hem.

— 't Eten is nog niet gereed, zei de knaap haastig, om een nieuwen uitbrander te voorkomen.

— Ga dan spek snijden, luiaard! riep de stuurman en hij gaf Lieven een stoot in den rug. Zoo'n nietwaard moest aan land gebleven zijn! bromde hij nog.

De jongen keerde zich om.

— Ik doe toch mijn best! zei hij boos.

— Wat... ge spreekt tegen...

Harmsen sloeg hem op 't hoofd en gaf hem dan een trap.

— Armoezaaiër, bedelaar! raasde hij. Uit mijn oogen!

Even balde Lieven de vuisten. Hij wilde den

onrechtvaardigen kerel aanvliegen, maar hij dacht aan de tucht, stak de handen in den zak en liep heen. Tranen van woede stonden in zijn oogen.

Zoo ging het nu haast elken dag.

Twintig uur werd er bijna aanhoudend gewerkt. Men had gauw iets gegeten. De kapitein en de stuurlieden, die in de kajuit hun maaltijd gebruikten, poosden wat langer. Lieven moest hen bedienen.

— Vuile jongen, ge hebt bloed op uw kleeren! snauwde Harmsen.

— Och, Lieven heeft aan den walvisch gewerkt en dan mogen we zoo nauw niet zien, sprak de kommandeur.

— Hij moet leeren zijn oversten te eerbiedigen, gromde Harmsen.

Eindelijk was het spek in de vaten verpakt. Het volk viel haast bij de laatste tonnen in slaap. Ieder spoedde zich naar zijn kooi. Het rook overal naar traan. Lieven wilde zich ook te slapen leggen, maar Harmsen riep hem in de kajuit. De kommandeur en de tweede stuurman waren al ter ruste.

— Gij hebt mij vandaag tegen gesproken, zei Harmsen. Eer ge moogt slapen, zult ge die kousen van me stoppen !

't Waren werkjes, die Lieven meer te doen kreeg en hij gaf er niet om. Maar Harmsen wilde

hem weer plagen. De jongen gehoorzaamde. De eerste stuurman ging naar beneden.

Lieven nam naald en saai.. zijn oogen pinkten van den vaak... vielen toe... en de vermoeide jongen sliep over zijn arbeid in. Wat later werd hij ruw gewekt. Hij rolde van de bank op den vloer. Harmsen, die stil naar boven was gekomen, had hem een stamp gegeven. En nu sloeg hij hem nog eens in het gelaat.

— Luijaard! zei hij. Slapen, als ik u beveel te werken. Nietwaard, vreemde rat!

Lieven was klaar wakker. En thans laaide zijn woede fel op. Hij dacht niet meer aan de strenge reglementen; hij was te erg gesard, Vlug sprong hij op en zijn vuist trof Harmsen vlak op de neus.

— Valschaard, treiteraar! schreeuwde Lieven, Lafaard...! en weer gaf hij den stuurman een opstopper. Harmsen tuimelde omver. Lieven zette zich met de knieën op hem neer. De zoo lang opgekropte wrok moest lossen. En de moe getergde jongen ranselde den stuurman geweldig af. Harmsen verweerde zich nu, maar Lieven bleek ook een sterke gast te zijn. Ze worstelden en rolden heen en weer, tierden en schreeuwden, zoodat de kommandeur en de tweede stuurman ontwaakten, verschrikt uit hun kooi sprongen en naar boven kwamen. Eerst stonden ze een oogenblik verbaasd. De kajuitsjongen, die den stuur-

man afranselde! Met een ruk trok de kommandeur Lieven achteruit.

— Zijt ge gek geworden! vroeg hij.

— Lam zal ik hem slaan, den valschaard, den geniepigen treiteraer, raasde Lieven.

— Zwijg! gebod de kommandeur.

Ook de matroos, die de wacht aan dek had, kwam op al het lawaai toegelopen. De bootzman verscheen eveneens.

— De kajuitsjongen heeft den stuurman aangerand; sluit hem in de boeien! beval de kommandant.

— Ik eisch een strenge straf! riep Harmsen, wiens neus bloedde en die ook schrammen op zijn wangen en het voorhoofd had.

— 't Is mouterij, zei de kapitein.

— De vent is altijd valsch tegen me geweest! Ge kunt met me doen wat ge wilt! raasde Lieven.

Hij werd naar voren in een donker hok gebracht en kreeg er ketenen aan armen en voeten.

— Ventje, dat zal u duur te staan komen, zei de bootzman.

— Dan is er geen recht aan boord! snauwde Lieven.

— Maar een der oversten aanvallen.

— Hij heeft me zoo dikwijls geslagen.

— Ge moet toch uw handen van de bazen afhouden.

Lieven bleef alleen. En toen barste hij in tra-

nen los. Hij voelde zich zoo ongelukkig. De stuurman legde het gansche geval op zijn manier uit. Hij had Lieven nog een klein werkje opgedragen en toen was de deugniet op hem toegesprongen als een wilde kat.

's Morgens vernamen Heik en Jenk wat er gebeurd was en ze schrokken hevig. Ze wisten dat Harmsen Lieven het leven lastig maakte, maar mouterij was nooit toegelaten. Ze konden niets voor Lieven doen.

In den voormiddag moest de jongen in de kajuit komen. Daar zat de kommandeur met de stuurlieden, den bootsman en den heelmeeester, die ook barbier was. Ze zetelden nu als de rechters van de «Volharding».

Vrijmoedig keek Lieven hun aan. Hij stond hier toch als een fiere Vlaming.

— Bekent gij mouterij gepleegd te hebben? vroeg de kommandeur.

— Ik wil in alles gehoorzaam zijn en ik ben dat ook altijd geweest. Maar mijnheer Harmsen had me moe gesard.

— Gij moet de bevelen van uw oversten gehoorzamen.

— Mijnheer Harmsen treiterde me.

— Hebt ge spijt over uw daad?

— Neen! riep Lieven uit.

— Dan behoeven we niet verder te spreken.

Ik veroordeel u tot de straf van het kielhalen en daarna vijftig geeselslagen.

— Denk eens goed na en vraag mijnheer Harmsen om vergiffenis, zei de tweede stuurman, die medelijden met Lieven gevoelde.

— Nooit! sprak Lieven.

— De straf zal dadelijk uitgevoerd worden! besliste de kommandeur.

Er werden eenige matrozen geroepen. Het volk vernam het vonnis. Heik begaf zich bij den kapitein.

— Heer, ik vraag u om deernis voor Lieven, zei hij. De jongen heeft hard gewerkt. Hij is een wees. En Harmsen was altijd streng voor hem.

— De koppigaard wil geen schuld bekennen... Ik zal de tucht handhaven. Hij had zich bij mij kunnen beklagen, als hij onrecht leed. Maar wat zou er van de orde en tucht terecht komen, als ieder maar dadelijk zijn vuisten gebruikte!

Men bevestigde ijzeren gewichten aan Lieven's voeten. Matrozen brachten een lang touw van de eene zijde van het vaartuig onder den bodem door naar het andere. Dat touw werd met het eene eind Lieven onder de armen gebonden. Mannen hielden het ander eind stevig vast. Ze stonden rechts bij de verschansing. Lieven moest nu aan den linkerkant in zee geworpen worden. De jongen zag bleek, doch hij schreide niet.

— Vraag om genade! fluisterde Heik hem toe.

Lieven perste echter de lippen op elkaar. Grijpend keek Harmsen naar hem. De kommandeur wachtte nog even. Zoo de knaap om vergiffenis smeekte, zou de overste het vonnis verzachten.

Lieven zag het valsch gezicht van Harmsen. Weer sloeg zijn fierheid op. De Nieuwpoortenaars waren kloeke vrije kerels!

— Gij hebt uw pak slaag verdiend! riep Lieven den stuurman toe. Men mag mij laten verdrinken, maar u om vergiffenis vragen, nooit! Een Vlaming is niet laf!

De matrozen keken hem met bewondering aan, al durfden ze niets te zeggen. De kommandeur gaf een bevel. Twee matrozen grepen Lieven vast en wierpen hem in zee. Het water spatte hoog op. Heik en Jenk hadden zich afgewend. O, zoo ze maar gedurfd hadden! Ze waren echter ook ondergeschikten en ze wilden, ze mochten het volk niet tot mouterij aanzetten. Dadelijk was Lieven in de diepte verdwenen. De matrozen rechts op het schip, trokken snel het touw en Lieven moest dus onder den bodem, den kiel van het schip doorgetrokken worden. Hij was dadelijk bewusteloos van de felle koude. Hij bonsde met het hoofd tegen den kiel. Daar kwam hij weer boven. Bloed kleurde zijn bruine lokken. Men heeschte hem op het dek.

— De geeseling wordt uitgesteld, zei de kapitein.

Heik en Jenk namen Lieven vlug op en droegen hem naar beneden. Ze trokken zijn kleeren uit en wikkelden hem in een deken. De heelmeeester verbond een groote wonde aan het achterhoofd.

— Barbaarsche straf op de schepen! bromde hij.

Lieven keerde tot bezinning terug.

— Hebt ge pijn? vroeg Heik.

— Ja, kreunde de knaap.

— Wees maar heel stil. We stoppen u warm toe.

Al het volk was nijdig op Harmsen, doch het moest zwijgen.

— Den een of den anderen keer zeg ik hem en den kommandeur toch eens flink de waarheid, en dan kunnen ze me ook kielhalen, sprak Heik tot Jenk.

Terwijl Lieven ziek in zijn kooi lag, ving men nog een walvisch. Na drie dagen kon Lieven opstaan en zijn werk hervatten. Soms voelde hij zich toch duizelig; dan spande hij zich echter dubbel in. De kommandeur zweeg over de geeseling. Harmsen, die den nijd van de matrozen wel bemerkte, eischte de tweede straf niet en was voorzigtiger.

Een paar weken doolde de « Volharding » tus-

schen drijfjys en men zag geen walvisschen. Nog een heele tijd was men werkloos door windstilte. Het was een algemeene vreugde toen men een derden walvisch ving en een maand nadien een vierden.

Zoo verliep de Zomer. Het zou stilaan tijd worden om terug te keeren naar Hamburg, maar de kommandeur hoopte zijn lading nog te kunnen vermeerderen. Hij zeilde wat Noordelijker.

Zekeren nacht werd men wakker door alarmgeroep van den waker. Het schip was in een uitgestrekt ijsveld geraakt. En het stormde hevig. De schotsen schoven krakend over elkaar. En iedereen moest met haken het ijs zoo ver mogelijk van het schip houden. Er woei een geweldige koude wind. Lieven werkte flink mee. Tegen den morgen zag men ijsbergen, die snel naderden.

— God behoede ons, zei Heik tot Jenk. We zijn in groot gevaar.

Wat werd er gezwoegd om de ijsmassa op afstand te schuiven. Maar het hielp niet. Plots storte een muur van ijs op de «Volharding» neer. Het was een geweldige vracht. En er naderde nog een berg, hooger dan een toren...

— De sloepen strijken! riep de kommandeur.

Als het schip verbrijzeld werd, kon men mischien in de booten ontsnappen, wanneer er open water kwam.

Twee sloepen waren reeds aan splinters gesla-

gen. Men liet de andere op het ijsveld neer.

— Levensmiddelen bergen, zooveel ge kunt! klonk een tweede bevel.

De mannen stormden naar het ruim. Eenige matrozen brachten balen een eind van het schip af. Plots een oorverdoovend gekraak. Het schip barstte. Een massa ijs als een kerk was er overheen gestort. De mast sloeg neer, het dek, de wanden scheurden. Lieven liet zich van boord glijden. Hij hoorde angst- en doodgeschrei. Mannen werden onder den ijsberg verpletterd. De «Volharding» zonk onder het ijs weg. Water spatte op. De wind huilde. Het was een ontzettend tooneel. De geredden stonden huiverend bij elkaar op de ijsvlakte. De kommandeur was bij hen, ook Harmsen. Lieven klemde zich aan Heik vast.

— Waar is Jenk? vroeg hij.

— Jenk, Jenk! schreide Heik.

Hij kreeg geen antwoord. Zijn broer was bij de dooden. De kommandeur telde de overlevenden; negen en twintig man... Twintig waren er onder de ijsmassa verpletterd of met de «Volharding» gezonken. Ieder was diep onder den indruk. De kommandeur beheerschte zich. Schip en lading waren verloren. Hij moest voor de gespaarde mannen zorgen. Hij verdeelde ze over de drie sloepen en liet er de levensmiddelen in brengen. Nu zullen we trachten open water te

vinden, zei hij. En God geve dat we een schip ontmoeten!

Men trok de sloepen over de ijsvlakte, in de richting van het Zuiden. Overal ijs, zoover de blik reikte! En dan de felle koude.

Zoo zwierf men vele dagen. 's Nachts kroop men in de sloepen, maar de koude dreef de ongelukkigen er weer uit. Met de voeten stampend liep men dan een tijd rond. Vuur kon men niet maken. Eten was er genoeg. Men dronk gesmolten sneeuw.

Het open water vertoonde zich niet. Vier mannen waren reeds ziek. Ze bleven in de sloep liggen. De heelmeester was met de «Volharding» verdwenen. Den achtsten dag stierf een jonge matroos. Men moest hem op het ijs achter laten. Ontroerd sprak de kommandeur een gebed uit. Toen trok men voort. Ieder was diep bedroefd. Lieven hield zich flink. Den tienden dag bleef Harmsen liggen. Hij kon niet meer op zijn voeten staan. Een paar uur later stierf de kok. Ook hij werd achtergelaten. Een matroos zette zich naast hem.

— Laat me sterven! Waarom verder te dwalen! Hier zal mijn lijden rapper uit zijn; riep hij als waanzinnig.

De kommandeur trok hem op en duwde hem in een sloep. Den veertienden dag kwamen twee ijsberen op de schipbreukelingen af. Ze zetter

zich dreigend op de achterste pooten. Het volk trok er met haken naar toe. Een der beren liep weg, de ander werd dood gestoken. Men wilde hem: de huid kon als deken dienen.

Allen voelden hun krachten verminderen. Op zekeren morgen riep Lieven:

— Ik zie rook! Ginder moeten er menschen zijn!

Ieder staarde in de aangegeven richting.

— Ja, dat zijn rookwolken, beweerde de kommandeur. Moed vrienden. Misschien ligt daar een schip.

O, hoe spanden allen zich nu in! En na een tijd onderscheidde men eenige gebouwen.

— Dat kan een hoek van Spitsbergen zijn! sprak de kommandant. Moed, jongens, we zullen er beschutting vinden!

Wat later riep Lieven:

— Ik zie menschen!

Harmsen richtte zich in de sloep op. Hij leek wel een geraamte.

— Menschen, sprak hij. Zouden we dan toch nog gered worden?

— Ja, ja, zei de kommandeur. God is ons genadig.

Ze moesten rond heuvels van ijs trekken, maar na een uur kwamen ze aan de houten gebouwen. Eenige mannen snelden toe. Het waren Hollanders. Sommige schipbreukelingen weenden van

vreugde. Anderen vielen op de knieën en staken de handen op.

— Schip verloren? vroeg een der Hollanders.

— Ja, in het ijs. De «Volharding» van Hamburg. De helft van mijn volk is omgekomen.

De Nederlanders brachten de schipbreukelingen in een houten barak. Daar brandde een goed vuur. De zieken werden het eerst behandeld. Sommigen moesten hun bevrozen voeten in warme pekkel steken. De Hollanders vertelden dat ze hier overwinterden bij de traanstokerij, welke ze moesten bewaken. Ze waren met zes man.

— Alle walvischvaarders zijn weg, zei hun hoofdman. Ge moet bij ons blijven tot het voorjaar.

— We hebben toch nog veel levensmiddelen, sprak de kommandeur.

— En we kunnen vossen, beren en rendieren jagen...

Harmsen genas niet. Dagelijks werd hij zwaker. Hij lag altijd in een kooi. Hij zei, dat hij niet warm kon worden. Dikwijls schreide hij om zijn vrouw en kinderen. Lieven paste hem op. Hij had alle wrok vergeten.

Zoo werd het Kerstmis. Al lang was het gedurig nacht. De zon vertoonde zich niet meer. Men

dacht aan huis. Kerstmis ! De Hollandsche kok bakte koeken.

— We moeten hier ook feest vieren, zei hij. Het Kindeke in de kribbe te Betlehem, had het nog veel armer dan wij. En als de herders zitten we om het vuur.

Lieven zong een Vlaamsch kerstlied.

Harmsen riep hem bij zijn kooi.

— Lieven, zei hij... het is Kerstmis... vrede op aarde... vrede aan de menschen van goeden wil. Maar ik toonde u geen goeden wil. Ik was onrechtvaardig. En gij verpleegt me... O, vergeef het me, wat ik deed..

— Stuurman, praat er toch niet meer over. Ik heb het al vergeten.

— Ik was hoogmoedig. En wat zijn wij... zwakke menschen! Maar ik ben tot inkeer gekomen. God zij me genadig. Ik zal niet lang meer leven. Zing nog eens! Ik versta uw Vlaamsch goed.

En roerend klonk het :

Een Kindeke werd ons geboren.

Te Betlehem in een stal.

De wind loeide over de eenzame ijs- en sneeuwvlakte. Op Spitsbergen woonden toen geen menschen. Alleen deze vreemdelingen vertoefden er.

En allen dachten aan hun huis, Lieven stelde zich voor hoe de menschen nu te Nieuwpoort naar de verlichte kerk gingen en er het kribbeke zagen

met het Kindeke Jezus, met Jozef en Maria, den os en den ezel. Het orgel speelde schoon. En het geklank der liederen zou over de graven van vader en moeder ruischen.

Vrede aan de menschen van goeden wil. De Hollanders betoonden den schipbreukelingen goeden wil. Ze herbergden ze op hartelijke wijze.

— En ik moet goeden wil bewijzen aan Harmsen, dacht Lieven.

Hij warmde in het vuur de steenen, die den zieke bij de voeten en de lendenen werden gelegd. Hij goot hem eenige druppels wijn tusschen de lippen.

Harmsen lag nu stil. Lieven dacht aan zijn zuster. Anna zou nu een treurige Kerstmis hebben op Sylt. Daar moest men wel denken, dat de « Volharding » vergaan was. Hij praatte er met Heik over.

Een der Hollanders vertelde van Amsterdam waar hij woonde.

— Onze bazen persen liever op Spitsbergen traan in plaats van al het spek mee te nemen in de vaten, zei hij. Daarom staan hier die gebouwen. Als er 's Winters niemand bij blijft, waaien ze omver. Of vroeg in het voorjaar komen andere zeevaarders alles weg halen. Wij overwinteren als bewakers. De heeren betalen er ons goed voor. Maar het volgend jaar wil ik Kerstmis thuis vieren. Het is me hier te eenzaam en te koud.

Bij de gebouwen lagen steenen. Ze dekten de graven van Hollanders die vroeger ook als bewakers achter gebleven waren. Doch in de Lente had men ze allen dood gevonden, gestorven van koude en kwalen. Ze lagen in kooien of op den vloer. Een onvoltooid dagboek getuigde van hun lijden.

— Wij zijn beter ingespannen, zei de Amsterdammer, maar zoo'n overwintering is goed voor één keer. Nu luiden in mijn stad de Kerstklokken; hier hooren we alleen den wind en het gehuil van beren...

Zoo vierden ze daar Kerstmis in sneeuw en ijs.

's Nachts begon Harmsen te ijlen over zijn vrouw en kinderen. Hij praatte van een kerstboom. Dan had hij het over walvisschen. Lieven zat naast hem. De stuurman kende hem niet meer. Hij stierf 's morgens.

Men begroef hem in de sneeuw, want de grond was te hard, om er een graf in te delven. Allen stonden om den doode. Een sprak een gebed uit. Men legde groote steenen boven het lijk, tegen de vraatzuchtige beren.

Het was een treurige Winter. Er overleden nog drie mannen.

't Volgend jaar in September pas, keerden de schipbreukelingen van de « Volharding » te Hamburg terug. Heik en Lieven reisden dadelijk naar Sylt.

— Lieven! riep Anna, toen ze op het nieuws toegesneld kwam.

Hoe innig omklemde ze haar broer. Ja, ze had hem dood gewaand en al zooveel om hem geschreid! Bij Petersen heerschte vreugde en ook droefheid. Heik was terug. Jenk niet.

Lieven had veel te vertellen aan Anna, maar hij zweeg over het kielhalen. Hij dacht met weemoed aan Harmsen en schreef een langen brief aan zijn vrouw.

Anna smeekte om naar Nieuwpoort terug te keeren. Ze kon niet aarden op Sylt. Lieven gaf toe.

Hij werd dan kustvisscher. Het stadje kende goede en slechte tijden.

Lieven trouwde met een brave visschersdochter en Anna met een flinken timmerman. Ze verdienden hun brood.

Maar de onafhankelijkheid en opbloei van ons land mochten ze niet meer beleven.

EINDE.

Bijzonderheden over de walvischvangst lezen we in het boek van Margaret Boie «Waal-Waal».